

คำนำ

ความหมายของคำว่า “ภูมิปัญญา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึงพื้น ฐานความรู้ความสามารถนอกจากนี้ ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหลากหลาย อาทิเช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษาเก็บเกี่ยวรวบรวมความรู้และจัดเป็นองค์ความรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงามมีคุณค่า มีประโยชน์นำไปแก้ปัญหา และพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่แสดงความรู้ ความคิดและการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่จะ ดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุข ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องศึกษาควบคู่ ไปด้วยวัฒนธรรมพื้นบ้านเพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านแล้ว นำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอด เชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้ที่ ทำคุณประโยชน์ หล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ ค้นคว้า ทดลองโดยวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อทดสอบความถูกต้อง คิดสรรถลั่นกรองสิ่งที่มีค่าแก่ชีวิต และพัฒนาตน ดิน แล้วถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานต่อทั้งที่เป็นมรดก และทั้งที่เป็นสมบัติทาง ปัญญา จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาขึ้นเพื่อยกย่อง และเผยแพร่ให้ชนรุ่น หลังได้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ

สารบัญ	
ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน	
	หน้า
๑. ด้านเกษตรกรรม ประกอบด้วย	๑
๑) เลี้ยงปลาในบ่อ นายสุเมธ ชุนนุช	
๒) การเลี้ยงไก่ชน นายสำโรง สายพันธ์	
๓) การเลี้ยงวัวลานชนิดสวยงาม วัวเทียมเกวียน นายเฉลียว ศรีสุทไธย	
๔) การเลี้ยงเป็ด นายวุฒิกร เรืองทัพ	
๒. ด้านหัตถกรรม ประกอบด้วย	๕
๑) ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสาชุบยางพารา นางสาวบังอร สังข์ไชย	
๒) ทำเครื่องประดับวัวเทียมเกวียน นางมณฑา จันทรศร	
๓. ด้านอุตสาหกรรม ประกอบด้วย	๗
๑) การทำอิฐประสาน นายย่งเด็ก เพิ่มสวัสดิ์ชัย	
๔. ด้านแพทย์แผนไทย ประกอบด้วย	๘
๑) นวดแผนโบราณ นางบรรจง พรหมณวงศ์	
๒) ด้านสมุนไพร (ยาต้ม) นางสาวเปริยดา หายหงส์	
๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย	๑๐
๑) การทำน้ำหมักชีวภาพจากผักตบชวา นายพรชัย วณิชยธิดากาล	
๖. ด้านศิลปกรรม ประกอบด้วย	๑๑
๑) การทำอาหาร - ขนม ก๋วยเตี๋ยวเนื้อน้ำแดง ขนมใส่ไส้ ยายห่อ	
๗. ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ประกอบด้วย	๑๒
๑) การตั้งศาล พิธีกรรมทางศาสนา นายสมิคร รุ่งเรือง	
ภาพจาก : https://pubhtml5.com/yziv/fsrd/basic/	
ขอบคุณภาพจาก : กศน.อำเภอปากท่อ	

- ๑ -

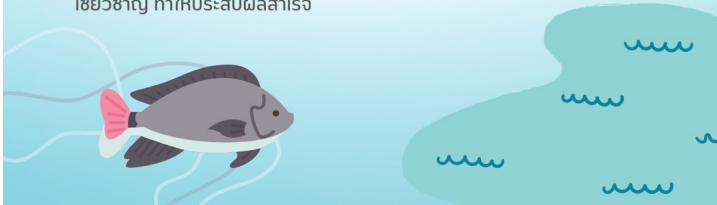
๑. ด้านเกษตรกรรม

๑) เลี้ยงปลานิล นายสุเมธ ขุนบุษ
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓
๒. ที่อยู่ ๓๖ หมู่ ๒ ตำบล วันดาว อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ เกษตรกรรม
๔. เบอร์โทร ๐๖๑ - ๖๓๕๑๘๘๘
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม มีอาชีพเลี้ยงปลานิล เป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ เป็นที่นิยมรับประเห่นของคนทั่วไป ทำให้สามารถขายได้ราคาดี มีจำหน่ายตลอดทั้งปี โดยไม่ต้องซื้อพันธุ์ลูกปลาเพราะไม่ต้องทำหมัน ทำให้ขยายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ ต้นทุนต่ำ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อพันธุ์ปลา โดยวิธีเลี้ยงปลา ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ทำให้มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ ทำให้ประสบความสำเร็จ

- ๒ -

๒) การเลี้ยงไก่ชน นายสำเริง สายพันธ์ รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓
๒. ที่อยู่ ๓๖ หมู่ ๒ ตำบล วันดาว อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ เกษตรกรรม
๔. เบอร์โทร ๐๖๑ - ๖๓๕๑๘๘๘
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม มีอาชีพเลี้ยงปลานิลเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ เป็นที่นิยมรับประเห่นของคนทั่วไป ทำให้สามารถขายได้ราคาดี มีจำหน่ายตลอดทั้งปี โดยไม่ต้องซื้อพันธุ์ลูกปลาเพราะไม่ต้องทำหมัน ทำให้ขยายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ ต้นทุนต่ำ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อพันธุ์ปลา โดยวิธีเลี้ยงปลา ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ทำให้มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ ทำให้ประสบผลสำเร็จ

- ๓ -

๓) การเลี้ยงวัวลานชนิดสวยงาม วัวเทียมเกวียน
นายเฉลียว ศรีสุกใสย
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙
๒. ที่อยู่ ๑๒/๒ หมู่ ๓ ตำบล วันดาว อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ เกษตรกร
๔. เบอร์โทร ๐๙๘ - ๙๕๐๖๖๕๙
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตร เลี้ยงวัวลาน เริ่มซื้อวัวมาจาก อำเภอวัดเพลง ตัวเมีย ๓ ตัว และขยายพันธุ์เรื่อยมา มีวัวที่มีชื่อเสียงวัวลานมากกว่า ๒๐ ปี ต่อมาเลิกเล่นวัวลาน มาประกวดประเภทสวยงาม วัวเทียมเกวียน ได้รางวัลและนำชื่อเสียงมาให้หมู่บ้านวันดาว

- ๕ -

๕) การเลี้ยงเป็ด นายวุฒิกร เรืองทัพ
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๖ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙
๒. ที่อยู่ บ้านหนองสรวง เลขที่ ๘๙ หมู่ ๕ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ เกษตรกร
๔. เบอร์โทร ๐๙๗ - ๒๙๕๒๔๘๙
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตร ในการเลี้ยงเป็ดมานานกว่า 10 ปี โดยสามารถปรับตัวในช่วงการระบาดของวิกฤต COVID-19 ที่เกิดขึ้น รวมถึงการแก้ปัญหาจากสภาพอากาศที่มีผลต่อการเลี้ยงเป็ดไข่ จึงเป็นที่น่าสนใจ จนมีรายการโทรทัศน์มาขอบันทึกภาพพร้อมสัมภาษณ์

- ๕ -

๒. ด้านหัตถกรรม

๑) ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสาชุบยางพารา
นางสาวบังอร ลังชะไชย
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓
๒. ที่อยู่ ๖๑ หมู่ ๒ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ ค้าขาย
๔. เบอร์โทร ๐๘๙ - ๐๔๙๗๗๙
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม มีอาชีพขายดอกไม้ ต่อมาได้ศึกษาเพิ่มเติมหาความรู้การทำดอกไม้จากกระดาษสาในรูปแบบต่างๆ จนแน่ใจว่าเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ในชุมชน จนเป็นที่ยอมรับ จึงได้ทำเรื่องเป็นสินค้า OTOP ตำบลปากท่อ ในระดับ ๓ ดาว จากนั้นได้ลงขายทางออนไลน์ และออกร้านตามงานต่าง ๆ มีความเชี่ยวชาญ ประสบผลสำเร็จ

- ๖ -

๒) ทำเครื่องประดับวัวเทียมเกวียน นางมณฑา จันทรศรี
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
๒. ที่อยู่ ๑๒/๑ หมู่ ๓ ตำบล วันดาว อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ หัตถกรรม
๔. เบอร์โทร ๐๙๘ - ๙๐๗๖๗๕๒
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม การทำเครื่องประดับวัวเทียมเกวียน คือภูมิปัญญาที่ฝึกฝนจากการเรียนรู้ และฝึกทำจากสื่อ และสอบถามผู้รู้ โดยทำเป็นอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เน้นความละเอียด ความสวยงามให้กับวัวเทียมเกวียน วัตถุดิบที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่ การใช้ด้ายไหมพรมดักและเพชร พลอย ของเทียมมาใช้ประดับตกแต่ง เพื่อสร้างความสวยงาม

- ๗ -

๓. ด้านอุตสาหกรรม

๑) การทำอิฐประสาน นายยังเติก เพิ่มสวัสดิ์ชัย
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
๒. ที่อยู่ ๔๓/๑ หมู่ ๑ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ รับทำอิฐประสาน
๔. เบอร์โทร ๐๘๖ - ๑๖๕๑๐๑๘
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรม ประกอบอาชีพการทำอิฐ
ประสาน เพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ใช้พื้นที่ในบ้าน
ของตัวเองเป็นสถานที่ในการทำอิฐประสานและหาคนงานที่เป็นคนในชุมชน
เพื่อให้มีรายได้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ในตำบลปากท่อ ต่อมาทางพัฒนาชุม
ชน มีงบประมาณ สร้างกลุ่ม สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงได้ให้งบประมาณ
ในการเปิดสอนการทำอิฐประสาน จึงหาคนที่ว่างงานมารวมกลุ่ม และสอนการ
ทำอิฐประสาน เพื่อนำมาจำหน่ายให้กับคนในชุมชนและใกล้เคียง

- ๘ -

๔. ด้านแพทย์แผนไทย

๑) นวดแผนโบราณ นางบรรจง พรหมณังวงศ์
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ 26 เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๗
๒. ที่อยู่ ๒๐๙/๑ หมู่ ๘ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ หมอนวดแผนไทย
๔. เบอร์โทร ๐๘๒ - ๖๖๙๕๕๑
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย และนวดลูก
ประคบ ของตำบลปากท่อ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ใน
การนวดจนเป็นที่ยอมรับของคนในตำบลปากท่อและตำบลใกล้เคียง ได้รับการ
ถ่ายทอดในการนวดแผนไทยจากครอบครัว เน้นในเรื่องของการนวดจับเส้น
เป็นหลัก

- ๙ -

๒) ด้านสมุนไพร (ยาต้ม) นางสาวเปรียบดาว สายหงส์
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ - เดือน - พ.ศ. ๒๕๔๘
๒. ที่อยู่ ๒๐๐/๑๑ หมู่ ๘ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ ค้าขาย
๔. เบอร์โทร
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย รักษาโรคด้วยสมุนไพร (ยาต้ม) การกวาดยาเด็ก ของตำบลปากท่อ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการรักษาโรคด้วยสมุนไพร โดยเฉพาะการกวาดยาเด็ก มานานกว่า ๒๐ ปี โดยเรียนรู้จากบรรพบุรุษ มีความเชื่อว่าโรคที่เด็กมากกว่ายามีสาเหตุมาจากเชื้อโรค เป็นโรคที่ชาวบ้านเรียกว่า "ซาง", ทำการรักษาด้วยการกวาดยา และให้ยาไปกินต่อบ้าน เป็นสูตรตำรับประจำตระกูล และด้านการนวด การทำลูกประคบ การใช้สมุนไพร โดยเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงาน หรือผู้ที่สนใจ

- ๑๐ -

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) การทำน้ำหมักชีวภาพจากผักตบชวา

นายพรชัย วณิชยธิดากาล

รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

๒. ที่อยู่ ๑๖ หมู่ ๓ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี

๓. อาชีพ -

๔. เบอร์โทร ๐๘๑ - ๘๕๖๘๔๒

๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เดิมที่บ้านเคยประกอบอาชีพหมักดองผักขายในตลาดปากท่อ ต่อมาได้มีความคิดว่าวัชพืช (ผักตบชวา) ที่มีอยู่ในชุมชนริมคลองปากท่อมีอยู่เป็นจำนวนมาก และสร้างปัญหาให้กับชุมชนที่อยู่ริมคลองปากท่อ จึงได้นำความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับการหมักมาปรับใช้ในการนำผักตบชวามาทำเป็นน้ำหมักชีวภาพจากผักตบชวา โดยมีคนชุมชนริมคลองปากท่อ ร่วมกันนำผักตบชวาที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มาทำน้ำหมักชีวภาพจากผักตบชวา มามาใช้ให้เกิดประโยชน์ และได้ขยายผลให้ความรู้กับคนในชุมชน โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้กับหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจ

- ๑๑ -

๖. ด้านศิลปกรรม

๑) การทำอาหาร - ขนม ก๋วยเตี๋ยวเนื้อน้ำแดง ขนมใส่ไส้ ยำไข่หอ
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๓
๒. ที่อยู่ ๔ หมู่ ๓ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ ค้าขาย
๔. เบอร์โทร ๐๘๔ - ๐๐๔๔๗๑๐
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอาหาร-ขนม โดยเปิดร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อน้ำแดง ขนมใส่ไส้ มาานกว่า ๖๐ ปี เป็นตำนานเป็บพิสดาร เจ้าแรกของอำเภอปากท่อ ราชบุรี เนื้อนุ่มจนเปื่อย น้ำซุปลหอมกลมกล่อม สูตรเด็ดของร้านรับรองไม่เหมือนใคร สำหรับใครที่ไม่กินเนื้อที่ร้านก็มีหมูแดงบริการ ทั้งน้ำแดงและน้ำใส เนื้อหมูแดงๆ ล้างเป็นต้มยำ อร่อยครบรส

- ๑๒ -

๗. ด้านความเชื่อและพิธีกรรม

๑) การตั้งศาล พิธีกรรมทางศาสนา นายสมัคร รุ่งเรือง
รูปภาพเจ้าของภูมิปัญญา

ประวัติ

๑. เกิดวันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
๒. ที่อยู่ ๘๖/๒ หมู่ ๖ ตำบล ปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี
๓. อาชีพ รับตั้งศาลพระภูมิ จัดพิธีทางศาสนา ,ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
๔. เบอร์โทร ๐๖๑ - ๙๑๕๙๓๙๕
๕. ประวัติ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมทางด้านศาสนา การตั้งศาลพระภูมิ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความมั่นใจ เป็นการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมประเพณีไทย และจรรยาบรรณที่ดี ที่แฝงอยู่ในคติความเชื่อทางพิธีกรรมต่างๆ ด้วย โดยได้รับความรู้ด้านพิธีกรรมมาจากสมัยบวชเรียน จากการค้นคว้าหาความรู้จากตำราโบราณต่างๆ และยังได้เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา จึงสามารถที่จะถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้ เพื่อสืบทอดประเพณีทางศาสนาไม่ให้หายไปจากคนไทย